

MATEJA ČRV – SUŽNIK

Romaneski svet Miha Mazzinija

Miha Mazzini je avtor petih romanov: *Drobtinice* (1987), *Zbiralec imen* (1993), *Satanova krona* (1993), *Telesni čuvaj* (2000) in *Kralj ropotajočih duhov* (2001). Opus je torej dovolj obsežen, da lahko ob njem ugotavljamo tematsko-motivno in idejno podlago Mazzinijevega romanesknega sveta: identiteto junakov, razsežnosti dogajalnega prostora in časa, idealitete in nenazadnje vprašanja transcendence.

Tematsko-motivni svet

Vsi romani so romani s ključem. Uvajajo, celo zaključujejo in prepletajo se z izbranimi verzi, ki so bralcu zelo dobro vodilo.

“I don’t wanna hear about what the rich are doing / I don’t wanna go to where the rich are going”. Nočem slišati, kaj počnejo bogati, in nočem korakati vstric z njimi. Moto prvega romana *Drobtinice* očitno napoveduje družbeno-kritični roman. Dogajalni prostor je železarsko, delavsko mesto, Jesenice v osemdesetih letih. Roman tako postane dokument časa in prostora. Pisatelj se ukvarja z obrobjem že tako obrobnege mesta: z življenjem priseljencev, (psevdo)umetnikov, klošarjev, ciganov in celo slaboumnih. Kljub temu najde v tekstu prostor za avtobiografsko zgodbo (če o zgodbi sploh lahko govorimo), ki jo izpelje v (skoraj po načelu razsvetljencev) družbeno-vzgojno sporočilo: uresniči svojo zgodbo o uspehu! Roman volje ali razvojni prikaz mladega človeka, pot od prepoznavanja bede življenja želje, da bi našel

izhod iz povprečnosti in revščine. (Razsvetljenske) zgodbe o uspehu ni; je samo pripoved o dozorevanju odločitve, da bo krenil na pot uspeha.

Glavni junak je Egon, mlad razumnik, ki se preživlja s pisanjem "herz" romanov in zastojnim prehranjevanjem v tovarniški menzi ali pri kateri svojih žensk, največkrat pri Klari. Njeno ime, ki pomeni "čista", se verjetno ne ujema z njeno dejavnostjo; vprašanje je, ali je to mišljeno ironično ali pa razkriva njeno dejansko poštenost. Egon zdaj sloni za starim pisalnim strojem, zdaj ob ograji tovarne, nekajkrat je z ljubico, še večkrat posedla z znanci v gostilni, skratka blodi po mestnem labirintu. Mimogrede sklene kako znanstvo ali celo prijateljstvo in taka vez se splete med njim in Selimom, priseljencem z juga, tovarniškim delavcem, ki je "niko i ništa", vendar bister in ambiciozen človek. Nosi majico z napisom UCLA (University of California Los Angeles) in obožuje Nasstasjo Kinski. Oboje ima vrednost idealov: učenost in umetnost. Selim pravi: "Nočem biti tak kot drugi. Nočem. Crkniti in nič ne ostane za tabo. Nočem." Iluzija o igralki se izkaže za deziluzijo, prav tako se izjalovi poskus, da bi se rešil bednega železarskega načina življenja. Selimova zgodba služi Egonu kot negativni zgled. Na začetku romana je v svoji revni luknji, na koncu v pouličnem smetnjaku, toda sedaj je odločen, da bo uspel, da bo uresničil svoje sanje. "Bolestno sem se zavedel, da je okoli mene, v zraku polno dejanj in besed, ki so se zagostile med te hribe in ki upravljajo, vodijo in pod seboj dušijo ljudi, preslabotne za lasten način življenja. Zarežal sem se in zagledal navzgor ..."

Moto *Zbiralca imen* je citat iz Dantejeve *Božanske komedije*: "Kot trava je ime, ki daš ga nase, / pride in gre in on ji barvo vzame ..." (Dante, Vice, XI, 115) Pred nas se postavlja prastaro teološko in/ali filozofsko vprašanje bivajočega in biti. Delo je grozljivi roman, celo roman krivde in (kolektivne) kazni. Lahko ga beremo, če še naprej operiramo z ustaljenimi literarnoteoretskimi oznakami, kot družbeno-kritičnega (svet nasilja, ravnodušnosti in laži), morda celo kot avtobiografskega v smislu izkušnje s puberteto in iskanjem lastne identitete, resnice in Boga.

Dogajanje je umeščeno na otok, kjer se srečata skupini dveh generacij. Prva odrašča v vmesnem času med prvo in drugo svetovno vojno, druga verjetno v sedemdesetih letih; prvo opazujemo en dan, drugo en dan in eno noč. Roman je pisan kot triptih: prolog, basic in logo. Zgradba ustreza trem zgodbam.

Prva (prolog) govori o materi, ki se pripravlja na rojstvo "zbiralca imen", na apokaliptično bitje, ki bo zbiral identitete, iz katerih se bo utelesil Bog. Pet ali sedem let kasneje mati otroku dobesedno spusti kri. Do zadnje kaplje. Položi ga v krsto in zalije z jantarjem, kjer naj bi čakal na svoj trenutek.

Druga zgodba: med tem grozljivim obredom pet domačih mulcev sprejema medse mlajšega in telesno šibkejšega Aca. Ta se mora približati kleti vile, iz katere se vije peklenska zelena svetloba. Inicijacija popolnoma uspe: deležni peklenške milosti so povezani za zmerom, skupaj bodo šli skozi vojne in nazadnje umirali v smrtni grozi. Drugi del (basic): sedaj so že starci in čuvarji otoka. Nanj so postavili tank, na videz spomenik vojni, v resnici še vedno orožje, usmerjeno naravnost v vilo.

Je čas počitnic in tretje zgodbe: v vilo prihaja skupina štirih pubertetnikov, k Acu pa mlada sorodnica Ana. Fantje so (spet) iskalci in potrjevalci lastne identitete. Max je (bahavi) vodja skupine. Samo gara za svoje mišice, da ne bi bil "šleva", kot je njegov oče. Lojze je žalosten fant, pogosto tarča posmeha. Podobno se godi Rafu, ki je pravzaprav Peter. Je posebnež: prijazen, nežen in bister.

Vsi so telesno (spolno) nedolžni; kaj pa duhovno? Vsak ima svoje temne skrivnosti. So ali niso krivi? Bodo kaznovani ali žrtvovani? Nehote prebudijo skrivnostno bitje in klavnica se začne. Prvi je na vrsti Lojze. Ostane brez imena, ureže si usta v nasmeh, postane veseli krvavi Lojze. Sledi Max. Je ob ime, ob pamet in vso trhlo zgrajeno identiteto; kliče očeta in prikličie tank, ki ga usmrti. Znori in umre tudi Samo. Ne pomagajo mišice, na katere se je zanašal. Tudi starcem ni prizaneseno; eden izmed njih se obupan ustrelil sam: "Jaz sem vojni heroj in ne vem svojega imena."

So pa tri izjeme: Aco, Raf in Ana. Aco in Raf sta ob življenje, a še prej spoznata, da ime ni nič, da je resnica drugje. Res? Vse usodne preobrate napovedujejo prav izgovorjene besede ("Nocoj bomo crknili ..."). V božjo moč najbolj zaupa Ana. Ostane telesno nepoškodovana, vendar v komi; zdi se kot živa maternica, ki čaka ... Bo vendarle rojen Odrešenik? "Si, Bog, dokler nam daješ ponovne možnosti." Še ena možnost za človeštvo? Si jo želimo, ko preberemo tretji del (logo): jutranji ravnodušni prizor pospravljanja klavnice.

Satanovo krono uvaja moto iz pesmi Irvinga Berlina: "... and I seem to find the happiness I seek / when we are out together dancing cheek to cheek." Zdelo se mi je, da sem našel srečo, ko sem plesal tesno objet in prižet. Verzi so aluzija na ljubezenski roman, vendar je besedilo prej groteska (prihodnosti) ali "anti-utopija", kakor ga je označil pisatelj. "THERE IS A ROSE / IN SPANISH HARLEM /...". Del pesmi, ki jo junak v tretjem poglavju romana posluša kar dvesto triinsedemdesetkrat! Redundanca je sporočilo: geto je resnica današnjega/prihodnjega sveta. Moto je obenem kašipot k iluziji in ironiji: junaka je groza vsakršnih dotikov in srečanj.

Roman je postavljen v neimenovano mesto, morda velemesto, mesto iz getov, množice harlemov. Vsak posameznik je geto zase. V ritmu tanga, nekoč dvočetrtinskega plesa revnih moških priseljencev na argentinski obali, se menjavajo poglavja romana. Glavni in neimenovani junak ima rad glasbo, še raje ima ples, in sicer prav tango. Ples meditacije in seksualnosti. Junak, ki ni plesalec, ampak kolorist, izjemno natančen, čist in občutljiv človek, je predan predvsem razumarskemu užitkanju, seksualnosti si le želi, ravno toliko ali še bolj se je boji. Je mizantrop, ki ne prenese debeluhov, starcev, kadilcev, bolnikov, prodajalcev, mamic z dojenčki in niti predmetov. Gnusi se celo samemu sebi: "Sovražim ogledala, a včasih se ne morem upreti. Stojim v kopalnici in gledam gnusobo ustroja."

Kljub vsemu se nekoč zaljubi. Najde svojo lepotico in jo poimenuje kar Eva, tako prvobitno deluje nanj. Razumni hiperhigienik pa je v usodni zmoti: Eva je poročena, njen mož je star bolan narkoman! Roman se zaključi s ponesrečenim Velikim plesom, pravzaprav Veliko racijo. Na ta ples junak povabi Evo in

takrat se konča njegova zaljubljenost, saj se razkrije tudi Evina zgodba, nekakšna okvirna pripoved antiutopičnega/grotesknega romana: Eva je ves čas prepričana, da jo, tatico morfija, kolorist z zmenki le izsiljuje.

Sklenili smo zavezo s satanom: obljubili smo mu sovraštvo do vsega, kar je drugačno, kar nisem jaz. Paradoks: tako zelo si želimo ljubezni, pa nikogar in ničesar ne prenesemo! Zanimivost romana so opombe, v katerih pripovedovalec pojasni, da piše spomine, in sicer za žensko, s katero sedaj živi. Občutljivi junak tako dobi nove razsežnosti: pristal je v življenju v dvoje (čeprav z androidko), še več, še vedno si želi razumevanja in ljubezni. Se je "spreobrnjeni grešnik" prepoznal?

Moto *Telesnega čuvaja* je iz treh citatov, razsutih po treh uvodnih straneh. Prvi: "Samo tvoja usodna senca / senca zla / me spremlja vsepovsod." Drugi: "In zato so mi ljube velike ljubezni, sestavljene iz mnogo barv." Pod naslovom Prolog: "Kako sem se trudil! Pa vse zajebal." Roman je zgrajen iz okvirne (mafija, kriminal) in vložne zgodbe (bivanje v dvoje). Kriminalka? Prej roman metamorfoz in iluzij. Tokrat se znajdemo v sesutem mestu (Berlinu), nad katerim sveti Mercedesova zvezda. Na koga? Na mafijaše, delovizarje, sirote, seksualne čudake, hobizbiralce, ekshibicioniste, skopušne oprezovalce, skratka na gogovce. Les Miserables!

V središču krasnega novega sveta sta dva: On in Hana. On, sirota, s problematično inteligenco, ogabnim videzom in brutalno telesno močjo se znajde v Maestrovem razglašenem orkestru. Maestro, postarani, bolni mafijaš se ga kasneje spominja: "Poln natlačenega gneva, samopomilovanja in samozaničevanja. Kako se je opisal! Kot bi bil sam hudič iz pekla!" Nekoč mu Maestro zada nalogo: varovati mora žensko, Hano Woyczik, pomembno pričo mafijskega ropa. Zaupanja vredna naloga, meni On. Pa ni. Maestro bi se priče rad znebil in je trdno prepričan, da se bo On vdal svoji uničevalni strasti; celo stavi na to. Stava, igra, predstava.

On se loti naloge odgovorno in pogumno: intelektualno in telesno je popoln. Skrbi ga le, kako bo premagoval dolgčas, saj ne bo mogel bežati v spanje. In še ena pomembna skrb: "Kako lahko dve osebi preživita skupaj sedem dni?" Ta druga oseba je Hana. Samska ženska, ne lepa ne grda, nekaj čez trideset let, frizerka. Nekajkrat se je poročila. Prvič zaljubljena, pa se je izkazalo, da sta bila samo dva rublja. Svojo razočarano dušo rešuje z nevsiljivo dobroto, že nekakšno dejavno ljubeznijo. Ni čudno, da ima zbirko že treh papirnatih mož. Ko Hana Njemu odpre vrata, proti pričakovanju ne zakriči od groze, temveč izdavi: "Ja božček, vi pa slabo zgledate!" In gre kuhat zdravilni čaj. "Božček" ugotavlja: "Očitno je moja grdoto ocenila za neke vrste bolezen." Njegov (vele)um oceni Hano: je omejeno bitje. Ne zna videti ne Njegove veličastne grdote ne še bolj imenitne moči, ne spomni se niti bistvenega podatka kriminalnega akta, zaradi katerega je sedaj varovana priča.

Hanina beseda je meso postala. On se že prvi dan spremeni v božčka, natančno ob 23.57 ga napade glavobol. Tako se začne teden Njegovih telesnih

težav. Kljub ubogljivemu pitju čajev, ki jih pripravlja Hana, je kar naprej zaposlen z opravitki, ki jih skuša skriti pred njo. Gnusni so. Vedno bolj bolan in nenaspan stražari Hano. Zdi se, da jo je vzljubil, saj spoznava, da je lahko razmišljati o dveh bregovih: na enem si Ti, na drugem Oni. "Sedaj pa, če ni njih, če smo zgubljeni in sesuti posamezniki, pomešani med bizarne tepce tipa BMW sosed in vodovodar, kaj mi ostane? Kaj me bo premikalo, če izgubim sovraštvo?" Ljubezen? Po dolgem času se spet obrne k Bogu. Med Bogom in Hano se mu razodene ljubezen. In z njo vsi čudeži (tega?) sveta. Našel je moč za varovanje Hane. Naenkrat nima več težav s telesom. In komu je tako vdan? Hani? Ne, razkrila se mu je ljubezen do Maestra! Ali pasja vdanost?

Kaj pa Hana? Ko dobi za sedem dni v goste telesnega čuvaja, se njen življenjski ritem obrne na glavo. Kako naj (taki) dve osebi preživita skupaj teden dni? Ona se loteva stvari skoraj materinsko. Še posebej, ker je božček vsak dan bolj bolan. Da je še teže biti zaprt z njim, On cele ure molči. Hane se loteva depresija, vendar se trudi do nedelje zvečer, ko se napije in bi šlo vse narobe, če se ne bi On izkazal kot pravi telesni čuvaj, kar je več kot nujno. Znajdeta se namreč v smrtni nevarnosti: Maestro odgrne zaveso. Hana se strezni. Postaneta dober par. Zaupata si in si rešujeta življenje. Ljubezen? Zgodi se banalen nesporazum.

"Navaden pes si," reče Hana, ker misli, da jo je, pijano, posilil. Samo še pasji tek in lajež odmevata po sesutem pustem mestu. Preobrazba? Kaj je s tistim drugim koncem, ki naj ga najdemo pod geslom "metulji"? Nič, če se držimo knjige.

Pisatelj začenja roman *Kralj ropotajočih duhov* z uvodom; po naključju je našel svojo prvo ploščo, ki mu v spomin priključuje "izgubljeno desetletje" življenja. Proust? Moto napoveduje skoraj naturalistični roman: "Zajebata te, mama in oče. / Ne namenoma, a vendar. / Napolnita te s svojimi napakami / in jih dodata nekaj za povrh, samo zate." Dogajanje je postavljeno v sedemdeseta leta: spomni nas na fičke, hipije, nakupovalna romanja v obljubljeno Italijo, tovarniško sireno ob dveh, zgodbe o partizanih v snegu in mrazu in na Tita. Ponovi se torej tematska struktura *Drobtinice*: družbeno-kritična in avtobiografska, razvojna. Junaka (Egona) spremljamo leto dni življenja, od približno dvajsetega do trinajstega leta starosti. Je še otrok, ki pa začenja spoznavati sebe, mamu in svet, vse skuša razumeti, predvsem pa se trudi preživeti.

Gre za roman o trpečem otroku, kakršne svetovna in tudi naša literatura že pozna. Eden trenutno najbolj razvpitih v svetovni bralni kulturi je gotovo Pelzerjev *Otrok brez imena*. Prava klasika je seveda napol pravičnica Pika Nogavička. Res ima kovček cekinov in telesno moč velikanov, vendar je samo nesrečen, osamljen otrok. Njena mamu je v nebesih, oče pa zamorski kralj v daljni deželi. Podoben problem ima protagonist *Kralja*, deček Egon: očeta ni nikjer, mama je nora ali hudobna, je del drugega, otroku nerazumljivega sveta. Sina pušča lačnega, očita mu, da je grd in neumen in sploh vzrok njene sedanje in prihodnje nesreče. Deček si želi, da bi jo razumel, ji ustregel, jo imel celo rad. Bolj se trudi, bolj je priden, manj je deležen materine naklonjenosti. Je morda

res on kriv? Postaja vse bolj osamljen. Gradi si svet iz filmov, plošč in zgodb, kot je *Pale sam na svetu*. Razvedri se, kadar pride na obisk veseljak stric Vinko (človek s po enim gramofonom in še čim v vsakem mestu). Ni čudno, da postane Egonov vzornik in up, toda občasni gost seveda ne zadošča, zato kot goba črpa človeško toplino, kjer jo le more. Prvi vir je Nona, babica, ki pripada svetu Boga in duš, a za vnuka najde ljubečo kretnjo, drugi je lumpast fant Fric. Tretji vir je sošolka Maja, deklica iz navidez urejene meščanke družine, v resnici pa žrtev telovadnega učitelja in celo očeta. Frica vržejo iz šole in se izgubi v svetu, Maja se odseli in kasneje napravi samomor. Četrty, od kogar je deležen miru, je hipi Roman, ki nekega dne res odroma. In Egon? Preživi, seveda. Saj je kralj, ki zavlada hudim duhovom.

Glavni junaki

Vsi glavni junaki so moški; vztrajni razumniki, vendar (katastrofalno) osamljeni in molčeči. So brez (ljubečih) staršev, prav tako ne (z)gradijo nobenih trajnejših prijateljskih ali ljubezenskih razmerij. Poimenovani so z označevalnimi imeni (Egon, Peter/Raf, Aco) ali pa imen sploh nimajo. Ne molk ne neimenovanost nekaterih junakov nista naključji, če verjamemo, da je beseda eksistencialni temelj človeka.

Prva razlaga imena Egona, junaka *Drobtinice* in *Kralja*, je, da izvira iz latinskega "ego" v pomenu "jaz". Druga, če si pomagamo z *Leksikonom imen* Janeza Kebra, je naslednja: "Ime Egon je po izvoru nemško in je skrajšana oblika iz zloženih imen, ki imajo prvi člen Egin- ali Ecke-. Takšna imena so npr. Egbert, Eckbert, Eginald /.../ Ime Egbert je zloženo iz starovisokonemških besed ecka "meč" in beraht "bleščeč, slaven", ime Eginald pa iz starovisokonemškega agin "meč" in waltan "vladati". Ime Egon lahko tako prevedemo: (za)sloveti oziroma (za)vladati z mečem/močjo. Kaj je moč? Sestavljata jo razum in volja. Z njima bo zavladal nad bedo (*Drobtinice*) in nad vsem hudim – materjo, revščino, osamljenostjo (*Kralj*). Ime Egon (zasloveti z mečem) nudi še aluzijo na skoraj anekdotično Balzacovo odločitev: kakor je Napoleon osvojil Evropo z mečem, jo bo on s peresom.

V prvi skupini oseb v *Zbiralcu imen* prevladuje Aco; ime je verjetno iz grške oziroma latinske različice Aleksandra (mož, ki brani; ime mnogih zgodovinskih junakov), v tem primeru pa je najprej mlad razumen fant, ki si na vso moč želi potrditve starejših in tako postane izzivalec skrivnostnega Zla. V drugi skupini ali morda sploh v romanu je glavni junak Raf/Peter. Svoj vzdevek (Raf – mar je zgolj ironična aluzija na same kraljevske letalske sile?) je dobil zaradi nerodnega padca. Je morda v sorodu z biblijskim Rafaelom, nadangelom, zdraviteljem in zavetnikom popotnih? Se je Raf izkazal kot zavetnik? In Peter? Sam Kristusov namestnik na zemlji? Raf, neroden, strahopeten fant, dejansko ponovi Acovo preizkušnjo: pridruži se vrstnikom, vendar je med njimi izjema: po razumu in morali, celo z besedjem: enkrat zavpije "mama", drugič "ljubezen", kar naprej pa

“Jezus”. Besede niso le prepovedan besedni zaklad med pubertetniki, predstavljajo tudi troje idealitet. Se reši z njihovo pomočjo?

Podobno je z drugimi lastnimi imeni oseb, na primer bahavi Max iz latinskega “Maximus” v pomenu “največji”. Imena nimajo mitične moči, so samo logos. Junak *Satanove krone* je označen le po poklicu (kolorist), kar je razumljivo, saj nima prave identitete, je zgolj etiketiranec. V skladu s svojo etiketo je “plah /.../. Kar ne pomeni, da bi bil tudi neumen.” Njegov natančen življenjski red je načet, ko sreča neznanko in se vanjo zaljubi. Imenuje jo Eva (ime prve zvite grešnice, v našem primeru zavestno zle ženske), ji dvori do končnega ciničnega spoznanja, da ljudje niso popolni, niti Eva ne; rešitev so androidi.

V *Telesnem čuvaju* je v ospredju “On”, bister in občutljiv, hkrati nagnjen k nasilju in sovražnosti, usmiljenja vredna kreature: osamljen od rojstva, naivno zagledan v “očeta”, mafijskega šefa, tako zaposlen s sabo, da spregleda svojo zaljubljenost. Ko se ljubezni zave, je prepozno, da bi živel kot človek in umrl kot zgolj bitje. Ostane razčlovečeno, skoraj pasje bitje, ki ni sposoben ljubezni? Ta junak je neimenovan, tako kot kolorist v *Kroni*. Ugibamo: ima lastno ime magično funkcijo evociranja identitete? Če bi zbiralca poklicali z imenom, bi se krvava akcija ustavila? Če bi telesnega čuvaja, bi ta postal človek? Zdi se, da ne: beseda romanesknega sveta je logos, je beseda razcepljene zavesti in delne resnice. V *Zbiralcu* in *Čuvaju* deluje kot mitos, vendar je sprevržen, negativni mitos – evocira lahko samo Zlo. Namesto imen (junakov, tudi prostorov) in besed (tihi posamezniki) je pogost molk, ki je tako kar trojni konotativ: nemoč besede, rob življenja in rob človeka samega.

Egon (ime!) v *Kralju ropotajočih duhov* je nesrečni deček, ki odrašča brez materine ljubezni, sicer pa odličnjak, razumnik torej. Je osamljen iskalec sebe, svoje krivde (ta mora biti, če je kazen) sredi rabljev in žrtev. Egon preživi, ker z voljo in sanjami zavlada nad hudim. Eden njegovih redkih prijateljev je Fric (izpeljanka iz Friderika – zloženke iz starovisokonemških besed fridu “mir, obramba” in richi “mogočen, knez”), h kateremu se Egon utrujen in žalosten po sporih z materjo lahko zateče.

Protagonist Mazzinijevih romanov je torej osamljeni razumnik, ena tistih duš, ki “nesrečne blodijo po svetu” zla, krivde in prekletstva, iščoč predvsem ljubezen, “kajti edino ljubezen jih lahko popelje v nebesa.”

Vloga/naloga ženske

Tudi ženska imena so označevalna: že Klara v *Drobtinicah*, potem Ana, Eva, Hana, Maja. Po Kebru je Ana svetopisemsko ime, ki izhaja iz hebrejskega imena Hannáh v pomenu “ljubkost, milost”, po novi zavezi je bila Ana Marijina mati. Ana in Hana, obe imeni sta izpeljani iz starodavnega imena Hannah. Biblijska Ana naj bi bila Marijina mati, Maja je izpeljanka imena Marija; izbrana imena ženskih oseb (Ana, Hana, Maja) so očitno več kot le aluzija na ime Božje matere Marije.

V *Zbiralcu* je v središču Ana, nedolžno, verno in požrtvovalno mlado dekle, bodoča Velika mati. Ana-Marija. Upanje in odrešenje. v *Čuvaju* je to Hana, ki "ima v sebi duha zlate ribice." Ana-Hana. Ljubezen, milost. Je še vedno upanje? On postaja Raskolnikov, ona se kljub dejavni ljubezni ne spremeni v odrešujočo Sonjo. V *Kralju* je preizkusni kamen Egonove mladostne (nemočne) ljubezni in poguma sošolka Maja, žrtev nasilnega in zlaganega sveta. Nona in mama (nobena nima lastnega imena) sta skoraj nadzemeljski, onstranski bitji. Skupaj sta antitezi onstranskega sveta: nona nebeškega, svetniškega, mama peklenškega. Boga (rešitve) ni ne na eni ne na drugi strani.

V skladu z izbiro ženskih lastnih imen je tudi vloga ženskih likov v romanih: niso osebe, so vloge, so upanje, milost, možnost za ljubezen, ki pa je moški glavni junaki niso zmožni. Izjema med junakinjami je Eva v *Satanovi kroni*: je junakova iluzija (nedosegljiva ljubezen) in deziluzija (strežnica in žena narkomana). Eva, biblijska prva ženska in izvorna grešnica, se v groteski/antiutopiji spremeni zgolj v izvorno nosilko zla. Ženske osebe so resda na ravni vlog, vendar so pomembne, usodne, medtem ko stranske osebe (mafijaši, starci, narkomani, hipiji, klošarji) največkrat delujejo kot scenski rekviziti: nesrečniki, beda (obrobnega) sveta. Tako vlogo ima večina oseb v *Drobtinica*, izjema niso niti ženske, saj nobena, niti "dolgonoga", ki je Egonu nedosegljiva, ne predstavlja nič usodnega na junakovi poti.

Dogajalni prostor

Kraj dogajanja nikoli ni izbran naključno niti ne zgolj avtobiografsko ali zgodovinsko dokumentarno: Jesenice (*Drobtinice*, *Kralj*) kot mesto delavske povprečnosti in bede, Berlin (vsaj dokaj očitna aluzija nanj) v *Čuvaju* kot (moralno) sesuto mesto, v *Zbiralcu* skorajda neobljuden (od boga pozabljen) otok, na katerem se vrstijo zločini vseh vrst: detomor, vojne in klanje norcev. V *Kroni* je velemesto (prihodnosti), je "bestiarij kreatur". Citirani izraz označuje človeško množico, ki je iz drugih in predvsem drugačnih ljudi.

Dogajalni prostori: Goga, kraj nesrečnikov.

Idealitete/negativitete

Vsak dogajalni prostor ima težišče, ki je realen objekt, ponavadi velikanski in sega k nebu kot cerkveni gotski stolp. Znamenje prostora je hkrati idealiteta/negativiteta romanesknih junakov. Železarna v *Drobtinica* je popredmeteno zlo; ljudje pridejo "crknit v to železarno". Je negativna idealiteta, od katere se junak odvrne. Zbira vse (intelektualne) moči, da bi (bo) krenil stran od nje. Idealiteti: zvezdnato nebo in sonce.

V *Zbiralcu* imen je sredi otoka tank, poosebljena moč in zlo, mogočna uničevalna sila nekdanje vojne, sedanje (lažno) upanje, ki se spremeni v orodje dokončnega uničenja. V *Satanovi kroni* je zvezda: večna "lepotica" na reklamnem plakatu, ki vzbuja prej gnus kot občudovanje. "Pravijo, da ji je bilo nekoč ime Isabela in je bila mogoče celo španska kraljica". Izabela Katoliška? Inkvizitorka?

Preganjalka Judov? Navdušena nad Kolumbovim odkritjem zlata in iznakaženih tujcev? Izabela je reklama za kozmetične izdelke, za večno lepoto in mladost, "je podoba nespremenljivosti sveta". To "Isabelo" (hebrejsko Jezabel), "nedotakljivo", naš kolorist popravlja in spreminja vsak mesec znova. Ustvarja iluzijo. In vendar je še vedno Velika inkvizitorka, Veliko znamenje cikličnega časa, torej negativiteta.

V *Telesnem čuvaju* gre za Mercedesovo zvezdo. Ali Marijino zvezdo, če se poigramo s prevodom imena. Oboje? Na eni strani mafija, na drugi Bog? Na koncu človek tuli kot pes? Ali tuli *canis domini*, božji pes? Slišimo lajež ali molitev? In zakaj? Ob soočenju z Bogom (ljubeznijo) se mu sesuje vsa iluzorna samopodoba. Resda je ta skrajno negativna (ali naj izvzamemo intelekt?), vendar druge nima.

Fotografije v *Kralju ropotajočih duhov* morda služijo verodostojnosti, dokumentaciji časa, vendar jasno razkrivajo idealitete: sreča, blagostanje, vsevednost, svetniškost in še marsikaj. Fotografije so različne, prevladujejo Titove. Tito, ki zna in zmore in ima vse. Absolutni Tito. Jamstvo za srečo, ki pa je ni nikjer: na eni strani trpinčeni, osamljeni otroci, na drugi blagostanje, po katerega je treba vsaj čez italijansko mejo. Fotografije, izdelki najbolj mimetičnega umetniškega izražanja, se kažejo kot najbolj iluzorne.

Bog – zlo – krivda – (individualna in kolektivna) kazen

Egon v *Drobtinica*h tri dni in tri noči študira *Teološko sumo* Akvinskega, vendar je to le intelektualna poza, ne pa stvar vere. Enkrat samkrat se dotakne Boga oziroma Niča: "NIČ. Jaz NIČ. Nepopisna groza /.../ Ni važno, kako in kje, da le obstajam."

Jože Krašovec razlaga v svojem delu *Nagrada, kazen in odpuščanje* (1999): "Izkušnja bližine smrti postavi Joba pred odločilno izbiro: ali naj dokončno obupa ali naj zaupa v Stvarnika, ki presega vsa dogajanja. Popoln obup ni naraven." Egona groza privede le do zaupanja v Razum.

O *Zbiralcu imen* pisatelj pravi, da "je minitraktat o Bogu /.../ o Bogu, ta pa je v krščanskem svetu vedno tudi vprašanje identitete ..." Otok je prostor brezbriznega in ciničnega sveta. Čas romana je tako trajajoči kot ciklični. Napake (zlo) prve generacije ponovi in uresniči druga. Smo v prostoru nadutosti, sovraštva in nasilja. Nadse smo priklicali prekletstvo in z njim (kolektivno) kazni. Ta je doletela tudi otroke. Zakaj? So krivi napuha? Krašovec: "Človek lahko z imenom, ki si ga je ustvaril, časti Božje ime ali pa povzdiguje samega sebe." So krivi za grehe staršev? So nedolžne žrtve, nujne za stvaritev novega sveta? So del apokalipse? "Ko npr. posamezniki rušijo temelje svojega obstoja in obstoja naroda, jih Bog ne sodi tako, da loči hudodelce od pravičnih, temveč pusti, da potekajo dogodki v skladu z ravnanjem hudodelcev. Zato lahko postanejo pravični žrtev zablode krivičnih. Vprašanje kolektivnega Božjega povračila je torej vprašanje človeške, ne pa Božje pravičnosti."

Apokalipsa da, vendar ne Nič. "Uničenje pride v poštrev šele, kadar gre za popolno človeško zakrknjenost." Ostane Ana: dekle – ženska – Mati. Nedolžno, ljubeče, požrtvovalno bitje, ki je ob večerih prebiral jagode rožnega venca, Marijino molitev: Marija/Ana. Se bo ponovila (ponavlja) svetopisemska zgodovina?

Pripovedovalec v *Satanovi kroni* zavzame do Boga ironično distanco. Proti koncu romana pravi: "... ne verjamem v Boga. Ne izključujem pa možnosti, da je nekoč obstajal, vendar ga popolnoma razumem, zakaj je odnehal." Krašovec: "Če ljudje izlivajo strup na svoja srca, ni potrebno, da bi Bog posredoval in jih uničil. Kadar se odločijo, da ne bodo živeli z Bogom, mu zadostuje, da se umakne in jih prepusti njihovim dejanjem." Boga torej ni (več). Človek ima samo slab nadomestek: umetnost, če to predstavlja Zvezda, ki je neštetokrat prebarvana slika same prve dame inkvizicije. Zvezda, ki je iluzija iluzije, bo pristala v smetnjaku ali pa v reciklaži kot "star pozabljen plašč". Iskanje Boga je iskanje človeškosti in meje človeškega sveta. "Človek lahko obstaja samo v okviru svojih meja. Če teh ne priznava, si zanesljivo izpodkopava temelje svojega življenja in se odloča za smrt." (Krašovec)

V *Satanovi kroni* je kazen za babilonski stolp prignana do zadnjih (za človeka) predstavljivih meja: ljudje so vsak zase svoj razbiti svet, ne z drugimi ne s sabo niso sposobni nikakršnega sporazumevanja. Ostal je samo gnus in še komajda zavedna želja po ljubezni.

Junak *Čuvaja* si najprej domišlja, da je bolj zver kot človek, nato se boleče levi v zaljubljenega mladeniča, potem pa tik pred trenutkom, ko naj bi se prepoznal kot človek, postane (božji) pes. Kako je z zlom? Uvodni verz: "senca zla /ga/ spremlja vsepovsod". Prekletstvo? Krivda? Čigava?

Junak (razumnik?) spominja na Joba: "V neizmerni stiski je Job preklel dan svojega rojstva, saj je boleče čutil, da ga je zadela strašna Božja roka (Job 3)." Bog je nedoumljiv človeškemu umu. Junak si želi, da bi lahko koga "psoval, krivil in ga prosil." Nato se mu razkrije ljubezen do Maestra! Krašovec (o Jobu): ".../ če bi bil *moder*, njegov položaj ne bi bil zanj tako črn /.../"

Roman, v katerem se je avtor najbolj ukvarjal z vprašanji zla, razkroja ne le človeštva, ampak tudi posameznika, je podoba današnje dobe in človeka: "Gre za razvoj dogodkov od neposlušnosti do umora, do brezobzirnosti ubijanja, neizmernega poželenja, popolne sprijenosti in nasilja, do popolnega razkroja človeštva." (Krašovec) Otroštvo v *Kralju* je zibelka groze, strahu in travm. Egon kljub temu odkloni Boga, saj se ga mora "stalno bati in ga prositi". Odkloni Strašnega, Kaznujočega (poganskega?) Boga. V epilogu pravi pripovedovalec: ".../ če ne znaš razumeti in odpustiti, občutiti sebe in drugih, niso nebesa nič bolj nebeška, zemlja pa postane neprimerno bolj peklenska." Dolga je pot do Boga in nič manj do človeka.

Idejno-tematski temelj Mazzinijevega romanesknega sveta je črta med mit-skim in metafizičnim, med eshatološko in zgodovinsko krivdo, je sprevrženost idealitet in transcendence, je eksistencialna razsežnost tesnobe in groze, vendar nam o vsem tem govori z metafizičnim mišljenjem in jezikom.

Tematsko-motivna podlaga romanov je intimna (avtobiografska), družbeno-kritična in eksistencialna: travme odraščanja, iskanje identitete, ljubezni, resnice, smisla sredi grotesknega sveta revščine, kriminala, depresije in grožnje. Svet zla je tudi svet zle besede: dobre so izgubile moč, slabe pa so jo okrepile. Transcendencja je ohranjena, vendar ni krščanska, ni Dobro, temveč Zlo. Temu je ustrezna izbira žanrov, ki niso le kompozicijski pristop, temveč globalni literarni princip implicitnega pripovedovalca. Ta izpolnjuje večno in temeljno človekovo/umetnikovo poslanstvo: bogoiskateljstvo, ki je hkrati in predvsem iskanje Človeka.

Iskanje, ki je intimno in univerzalno.

